

Nr 198.

Af herr **Wijk**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 3, 8, 41 och 58 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften.

Arfsskatten är utan tvifvel en förmögenhetsskatt i egentligaste mening. Dess syfte är att beskatta den oförtjänta förmögenhetsökning, som genom arf eller testamente tillfaller en person. Den afser att i ett ögonblick, då den beskattade anses böra kunna bära skatten jämförelsevis lätt, återbördas till samhället en del af den förmögenhet, som den enskilde medborgaren under sitt lif lyckats hopföra och tillgodogöra sig i kraft af den af samhället upprätthållna rättsordningen.

Ju mer aflägsset arf- eller testamentstagaren är befryndad med arflåtaren, desto klarare karaktär har arvet af ren förmögenhetsökning, och desto hårdare blir beskattningen. Ju större arfslotten är, desto större afdrag till det allmänna anses arftagaren med rätta kunna bära.

Vi finna i dessa arfsskattens principer öfverallt personlighetssynpunkten genomförd. Det är från synpunkten att bestämmelserna gälla fysiska personer, som de finna sin förklaring och sitt berättigande.

Är det åter icke en fysisk person, utan en institution eller allmän inrättning af något slag, som är arf- eller testamentstagare, förlora de nämnda grundsatserna sitt berättigande. Den progression i beskattningen, som afser att hos arftagaren drabba öfverflödet, blir meningslös, då arftagaren är en institution, hvars behof är obegränsadt, och för hvilken ingen del af arvet kan betraktas som öfverflödig eller onyttig. Arfs-

skattens motiv att till det allmänna återbörda en del af den enskilde individens hopförda förmögenhet förfaller likaledes, då det är en allmännyttig institution, som är arftagare.

Den skillnad jag sökt göra gällande mellan en fysisk person och en allmän inrättning från arfsbeskattningens synpunkt kan i själfva verket anses redan erkänd därigenom, att institutioner af de slag, jag åsyftar, enligt gällande författning ej äro underkastade inkomstbeskattning. Tanken att öfver hufvud beskatta t. ex. en sjukhusinrättnings räntekomster förefaller oss lika oriktig och främmande som tanken, att denna inkomst skulle kunna beskattas i stigande progression i förhållande till storleken af de räntemedel, som inflyta för upprätthållandet af sjukhusets verksamhet. Men lika principiellt oriktig förefaller då äfven tanken att beskatta, och progressivt beskatta, de testamentariska donationsmedel, hvarigenom verksamheten grundas eller upprätthålles.

Betraktar man arfsskatten enbart som en »avgift för förmögenhetsförvärf genom arf och liknande fång», och det är på denna synpunkt förslaget till arfsskatt i den kungl. propositionen helt och hållet är grundadt, så finnes alltså efter min mening intet motiv att ålägga donationer någon bouppteckningsstämpel.

Men arfsskatten har äfven en annan karaktär, nämligen den att vara en direkt skatt på den afidnes samlade förmögenhet, afsedd att drabba denna, oafsedt arten af förmögenhetens framtida användning. Ehuru denna arfsskattens karaktär ej direkt framträder i det nu framlagda förslaget till arfsskatt, måste den dock anses ingå som ett moment i hvarje arfsbeskattning, och från denna synpunkt kan det försvaras, att äfven testamentariska donationer beskattas, såsom utgörande en del af den afidnes samlade förmögenhet. Men att skattesatsen i dessa fall bör vara högst väsentligt reducerad synes mig klart motiveradt däraf, att hela arfslotten här tillfaller ett allmänt ändamål och öfvergår från att vara personlig egendom till att bli allmännyttig.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet medger äfven finansministern, att en lindring af arfsbeskattningen å donationer är berättigad, men vid skattens afmätning utgår han alltjämt ifrån att betrakta allmännyttiga institutioner som hörande till samma grupp af arftagare som aflägsna släktingar och oskylda personer, och följden häraf är, att donationsstämpeln enligt hans förslag kommer att stiga så högt som till ett maximum af 12 procent.

Lika godtyckligt som detta förslag är, lika litet synes det motiveradt af de exempel, den kungl. propositionen själf anför på de skattesatser, som i motsvarande fall gälla i utlandet.

I Danmark är skatten på testamentariska donationer satt till 10 procent, med den viktiga inskränkningen, att den af finansministern kan sänkas till 4 procent.

I Tyskland utgår den i regel med 5 procent, medan stämpeln å arf till oskylda stiger till 10 à 25 procent.

I Frankrike utgår den med 9 procent, medan samtidigt skatten i den högsta gruppen af andra arf- och testamentstagare uppgår till 15 à 20,5 procent.

I intetdera af dessa länder är skatten på testamentariska donationer progressiv.

I England kan vederbörande uppbördsmyndighet medgifva fullkomlig skattefrihet.

Det förefaller mig själfklart, att ett litet och jämförelsevis fattigt land bör ännu mer än större och rikare kulturländer vakta sig för att kringskära de tillflöden, som från enskildt håll tillföras dess institutioner af kulturell eller i annat afseende samhällsgagnande art. Det kan väl sättas i fråga, om det jämförelsevis obetydliga tillskott i statskassan, som skulle vinnas med en hög stämpelskatt å dylika donationer, ej i själfva verket vore mycket dyrt betaldt.

Frågan om behandlingen i skatteafseende af testamentariska donationer till allmänna ändamål synes mig kunna förtjäna en mer ingående och principiell behandling än hvad som i den nu föreliggande kungl. propositionen kommit den till del.

Mitt syftemål för närvarande är gifvetvis icke att förebringa någon dylik utredning utan endast att söka förebygga, att dessa former af arf nu bli indragna i den allmänna förhöjning af bouppteckningsstämpeln, som af Kungl. Maj:t föreslås.

Ett motiv till att ej för närvarande fastslå en höjd stämpel för testamentariska donationer finner jag äfven däri, att förslag till ändrade bestämmelser om stämpel å gåfva af Kungl. Maj:t kommer att föreläggas nästkommande Riksdag. Det förefaller, som om frågorna om testamentariska donationer och andra former af gåfvor ägde så mycket gemensamt, att det vore till fördel att behandla dem i ett sammanhang.

Jag tillåter mig därför hemställa,

att Riksdagen, med afslag i förevarande punkt å Kungl. Maj:ts proposition nr 22, ville besluta, att för andel af arf, som tillkommer kyrka, landsting,

kommun, hushållningssällskap, akademi, vetenskapligt samfund, allmänt undervisningsverk, stipendiefond, pensionsanstalt, sjuk- eller fattigvårdsinrättning eller annan from stiftelse, skall stämpelafgiften utgå med det belopp, som i nu gällande författning är stadgadt.

Stockholm den 6 februari 1910.

Hjalmar Wik.
